

Jeg vil gerne bede om Lov til at fremsætte nogle Bemærkninger angaaende en Artikel af Mariane Nielsen fra 20 September. Under Overskriften „Skammen“ udtaler hun sig om, hvori den egentlige Skam for den ugifte Moder bestaar. Hun nævner saa to Arter af Skam, „den egentlige Skamfølelse“, et Menneskes dybe Græmmelse over at have fornædret sig, gjort sig skyldig i noget uværdigt, og den uegentlige, falske Skam, der kun er Frygten for at blive Genstand for andre Menneskers Foragt. Og hun kommer saa til den Slutning, at det som oftest er den Art af Skam, der hviler eller tynger paa den ugifte Moder; „thi vi skal vistnok, skriver hun, lede længe, inden vi finder en Kvinde, som i sit inderste Hjerte skammer sig over at have hengivet sig i Kærlighed“. Jeg vil ikke søge at udrede enten denne Paastand kan være rigtig eller ikke; thi kun En er Hjertekenderen, ej heller er det for at udveskle Meninger om, i hvor stor Udstrækning Begrebet Skam har Berettigelse overfor de ugifte Mødre, at jeg skriver. Jeg kan godt forstaa og vurdere den Medfølelse, som M. N. lægger for Dagen ved at formane os til at tage lidt af Byrden fra de ulykkelige Medsøstres Skuldre. Men jeg tror, vi skal være varsomme med at udtale alt for højlydt slige Meninger, som hun fremsætter; er det ikke farligt for Samfundet, for den ubefæstede Ungdoms Skyld?

Naar Mariane Nielsen i sin Artikel giver Begrebet Skam en saa indgaaende Behandling og omtaler to Arter deraf, da gør hun sig efter min Mening skyldig i en stor Fejl ved at tage saa løseligt paa Begrebet Kærlighed. Hun skulde dog betænke, at der gives ogsaa to Arter af Kærlighed; der kunde godt omtales flere Arter deraf; men jeg vil nu indskrænke mig til at omtale to: den lidenskabeligt opblussende Kærlighed, der giver sig Nydelsen i Vold, men saa desvære ofte har udspillet sin Rolle; og saa den trofaste, dybe Kærlighed, der kan ofre noget, og taale noget, den der kan haabe og vente. Jeg har her ikke nægtet mig selv at fremkomme med et lille Eksempel: Jeg havde en kvindelig Slægtning, som jeg i min Barndom og tidligste Ungdom holdt meget af, hun kunde saa dejligt fortælle, jeg hørte ogsaa Træk fra hendes eget Liv. Hun og hendes Mand holdt af hinanden, længe inden de kunde komme sammen, for de var Smaaafkøbs Børn begge. „Ja vi var saamænd gode Venner i 7 Aar“, sagde hun, „men vi var jo unge, og fulde af Haab for Fremtiden, og vi holdt trolig sammen, men hvor var vi glade og takkede Vorherre, da vi som Mand og Kone flyttede ind i vort lille, beskedne Hjem“. Forresten kan jeg tilføje, at det gik disse Mennesker meget godt, de levede et langt og lykkeligt Samliv og døde som meget velstaaende og agtede Folk.

Den Slags Kærlighed er efter min Mening et sundere Problem at dvæle lidt ved og fremdrage, og er det ikke skønt at se, at den dybeste Kærlighed og sædelig Renhed saa inderligt godt kan forenes. Det er vistnok udenfor al Tvivl, at Sædeligheden stod højere dengang end nu, thi dette her fremdragne Eksempel var vistnok ikke noget enestaaende, der var anderledes Trofasthed i Forholdet mellem Mand og Kvinde, der var ikke det Antal af uægte Fødsler som nu om Stunder, og det betragtedes, som en stor Sorg og Elendighed, naar et Barn kom til Verden udenfor Ægteskabet.

Jeg kan godt se og skatte vor oplyste Tids store Fremskridt paa mangfoldige Omraader; men i dette Stykke tror jeg, vi kommer sørgeligt tilkort. Der er anderledes Løshed og Slaphed til Stede i alle Forhold. Var det ikke dejligt om „vi som Kvinder“ kunde række hinanden Haand til fælles Arbejde for at vække mere sædeligt Ælvor hos den opvoksende Slægt. Ja lad os saa godt vi formaar opdrage vore unge Piger til frie, selvstændige Personligheder, til Kvinder, der uden at lade haant om Kærligheden dog kan have til Motto: „Min Ære sætter jeg aldrig paa Spil“. Jeg sætter her et skarpt Skel mellem den Kærlighed, der er rakt os som en god Himlens Gave, den Kærlighed, der gaar Bud fra Hjerte

til Hjerte i den unge Vaar, saa Mand og Kvinde finder hinanden, den der giver Manden Lyst til at stræbe mod det Maal at danne sig et Hjem og faar den unge Kvindes Hjerte til at banke af Glæde ved Tanken om at dele dette Hjem med ham, og saa den lidenskabelige Sanser, der som oftest kun har Sorg og Elendighed i Følge, som er et af de Skær, hvorpaa saa mange unges Lykke er strandet, og som har lagt utallige Menneskers hele Liv øde.

Anne Nielsen,

Dansk Kvindesamfund.

Dansk Kvindesamfunds Aftenskole begyndte Onsdag den 22. med 107 Elever, der undervises i Dansk med Literatur, Regning, Skrivning og Haandarbejde. Der var Liv og Friskhed over Mødet, saa man mærker, at Trangen er stor. Flere Elever udtalte, at det var de bedste Aftener, de havde hele Aaret. Denne Aftenskole bæres af gode Kræfter, den ligner Højskolen deri, at den ved Siden af Kundskaberne ogsaa oplyser og opliver.

Odense. 24/10 1902.

K. N.

Om Kvindernes Indflydelse

i det store Samfund, i de sociale Forhold i Stat og Kommune holdt Skolebestyrerinde Fru Ragna Nielsen Foredrag ved det nordiske Kvindesagsmøde i Kristiania. Det Arbejde, som forelaa, var i Korthed sagt det samme i det store Samfund, som hver god Husmoder udfører i den mindre Kreds. Kvinderne turde ikke hvile, før alle elendige og ulykkelige i Samfundet er hjulpet frem til en menneskeværdig Tilværelse, Samfundet blevet til et civiliseret Hjem for Menneskene. Af nærliggende Opgaver i dette Arbejde nævntes at faa Byernes Udvælgelse af de mest værdifulde gennem en Bygningsslov, som forenede Byens og Landets Fordele, med Legepladser og Parker. med en menneskelig Bolig for hvert eneste Menneske. Saa kunde man med Fordel tage fat paa Børnenes Opdragelse, med rige Kundskaber og til Personlighedens Vækst gennem Impulser og ideel, aandelig Stræben; det var en Uforstand, som grænsede til Forbrydelse hos en Kommune, ikke at lade det kvindelige Element blive helst overvejende, men i alt Fald jævnbrydende med det mandlige paa Skolerne. Videre: kvindelig Arbejde i Fattigvæsenet, i Fængslerne, det kvindelige Element civiliserende den offentlige Tone, i Pressen, Godhed og Sandhed i Stedet for Ondskab og Dumhed, at arbejde som Lysets Tempelvagt, i Troskab mod Lyset.

Foredraget*) blev vistnok i sin Helhed af Mødets Deltagere modtaget med stor Tilslutning. Men et enkelt Punkt fremkaldte paa Stedet, i Følge Referaterne. Protest fra Frøken Anne Brun, Kbhvn., og har senere ført til en lille Avisdiskussion i „Mgbl.“ mellem en af Skolekøkkensagens første Forkæmpere her til Lands, Fru Dorothea Christensen, og Foredragsholderen, Fru Ragna Nielsen. Det nævnte Punkt i Foredraget var et kraftigt Hug til — Skolekøkkensagen. Afgørende for Kvindernes Magt og Indflydelse var det, at de naaede den højeste aandelige Udvikling. Derfor gjaldt det at staa paa Vagt mod alt, som kan hindre den kvindelige Opdragelses Jævnbyrdighed i aandelig Henseende med Mændenes. Og derfor var det et sørgeligt Fænomen at se og høre Kvindesagkvinder — for af andre Kvinder venter man jo ikke bedre — arbejde for og juble til Forslag om tvungen Indførelse paa Skolerne af Køkkenstel og Kjøleskab. Det vilde føre til, at Pigerne efter fuldstændig Uddannelse stod lavere end Drengene. Mængden af Piger vilde med fuld Interesse gaa op i det manuelle Arbejde og lade det aandelige være underordnet. Det maa ikke lykkes Kortsynet, at frembringe denne Reaktion i kvindelig Odrægt.

Fru N.s Udtalelse var antagelig fremkaldt ved Frøken Helga Helgesens varme anbefaling af tvungen Skolekøkkenundervisning i Folkeskolen, men er senere pointeret som egentlig gældende den højere Skole eller Middel skolens Piger. — I Mødres Navn nedlægger nu Fru Christensen den kraftige protest mod den i deres Øjne „forskrækkelige Reaktion“, som Fru N. havde gjort sig til Talsmand for. De fleste Forældre ser, at Drengen og Pigen helt fra de første Barneaar arter sig forskellig, at de har hver sin Styrke og sin Svaghed. er jævnbyrdige, men ikke ens. Skolekøkkensagen er saa langt fra „en opgalvaniseret Mumie, som med Anstand vil udaande under Fremtidens Sol.“ Bevægelsen er fremkommen i Kraft af Livets haarde Krav; thi disse fordrer, at Ungdommens Opdragelse ledes i en Retning, som gør den skikket for det almindelige Hverdagsliv, som Størsteparten kommer til at leve. Man

*) Det foreligger trykt i „Nylænde“ for 15. August.

har Lov til at vente; at „det maa kræves i Tide, som Krog skal vende“, at den tager Hensyn til Pigernes naturlige Lyst og Anlæg, at den vedligeholder og opøver de for hele Samfundet nødvendige Interesser, som de allerfleste Piger viser. Ligesom Husstuelundervisningen er et af Midlerne til at give alle Piger en harmonisk Uddannelse, som de har Krav paa enten de bliver gifte eller ej, saa har den paa den anden Side ikke mindre Værdi for Samfundet, idet en ret Udvikling af Kvindens Anlæg vil kunne gøre hende til Leder af hele Hjemmets Økonomi.

Fru N. er i sine Indlæg ikke mindre overbevist om, at hendes Standpunkt ejer Fremtiden. Hun betegner Skolekøkkenundervisningen som en faguddannelse, som de unge Piger, der bliver Husmødre, i sin Tid faar lægge sig efter enten i Hjemmet eller ved Husholdningskursus for voksne; i Barneskolen er den et ligesaa ufylladeligt Spild af Tid og Kræfter, som det vilde være at give Drengene Fagdannelsen som Skadde eller Matros. Det vil splitte Pigens Interesser, hemme hendes aandelige Udvikling. I Skolen gælder det ene og alene at give den størst mulige Aandsuddannelse, for Piger som for Dreng: Almendannelse, Opøvelse af Arbejdsevne og Karakterudvikling. Hvad de skal opdrages til, er at blive Menneske, et selvstændigt og aandeligt udviklet Menneske.

Den Diskussion, som jeg her har nævnt Hovedpunkter af, synes mig at have sin Interesse langt ud over det praktiske Spørgsmaal, om Skolekøkkenet bør have sin faste Plads i Barneskolen, — af hygiejniske og økonomiske Hensyn. Det viser sig nemlig, at der inden deres Kreds, som med Liv og Sjæl deltager i Kvindesagsmøder, er kommet en stærk Retning op, som ser anderledes paa Maal og Midler for Pigernes Opdragelse, end den ældre Kvindesagsbevægelse kunde gøre. Og det peger igen hen til en Grundforskel i Opfatningen af Mand og Kvinde. Den nye Retning vil ikke være med paa det Udgangspunkt, at Dreng og Piger har samme naturlige Anlæg, samme Evner og samme Interesser. Var man en Tid ikke langt fra at paastaa, at Mennesket eksisterer qua Menneske, saa begynder man nu at se: Mennesket eksisterer dog kun som Mand og som Kvinde. „Den ene Part staa ikke over den anden som Køn betragtet, de er jævnbyrdige, men ikke ens, de har hver sin Styrke og hver sin Svaghed. De supplerer hinanden.“ Der er for os ingen Tvivl om, at det er ideelle Kræfter, som her er oppe. De vil ikke staa tilbage i at stille Maalet for Kvindens Indflydelse højt. Men de vil ganske sikkert finde, at Samarbejdet mellem Mand og Kvinde netop har sin Styrke i en Arbejds Deling, og tillige at deres forskellige Anlæg da selvsagt kræver sin særegne Udvikling. Ensartethed i Opdragelse og Undervisning fører bort fra Naturens Anvisning, og den vil ikke give Kvinden som Person og som Karakter den Styrke, hun kunde naa ved Særøpdragelse. — Det skal blive interessant at se, hvor længe man med det Grundsyn, som her trænger sig frem, vil nøje sig med den Kurs, som lige til det sidste har været fulgt i vort Skolevæsen. Men fremfor alt vil Bevægelsen kræve en alsidig og helt erfaringsmæssig Udredning — ubunden af alle Teorier — af den Forskel i Mandens og Kvindens Naturanlæg, som man bygger sin forskellige Opfatning paa.

J. K. Berle i Bog og Naal.

Fra Uge til Uge.

—o—

Ved Dsk. Kvfsds. første Klubmøde den 20. ds. gav Eline Hansen en livfuld Fremstilling af „Sommerens største Begivenhed“, Mødet i Kristiania, navnlig tegnede hun i klare Træk Profilerne af de mange fremragende norske Kvinder, som havde bidraget til Mødets Succes.

3. Nov. taler Louise Nørlund om „Kvinders Deltagelse i Drikkeriet“.

En ny Tegneskole er aabnet ved Frederiksholms Kanal 20 af Anne Marie Gilbert Jespersen og Caroline van Deurs. Ogsaa Porcelænsmaling, Brænding i Træ m. m. kan læres her.

Københavns Tjenestepige forening afholder i Nov. en Basar med Fest, Foredrag o. lign. til Fordel for en Skole for den unge Tjenestepige og et Hjem for de gamle. Man haaber, at baade Husmødre og Tjenestepiger vil støtte Sagen med Gaver og ved personlig Nærværelse.

Af Diakonissestiftelsens Aarsberetning fremgaar det, at de indviede Søstres Antal f. T. er 171. Der arbejdes fra Moderhuset i ikke mindre end 16 forskellige Virksomheder, hvoraf flere desuden igen har adskillige Underafdelinger. Desuden medvirker Diakonisser ved mangfoldige andre menneskevenlige Foretagender Landet over, Børnehjem, Plejeforeningen og lign. Fra en Fattiggård skriver en Søster følgende:

„Det er saa skønt at arbejde blandt de fattige; de er saa taknemmelige for hver lille Tjeneste, man kan gøre dem. Der er flere af de allerelendigste, der slet ikke kan forstaa, at der er nogen, der vil dem noget godt; de tror, alle Mennesker vil gøre dem ondt. De er saa underlig bange, naar de kommer her; men naar de har været her en lille Tid, kan man ikke tro, det er de samme Mennesker. — Kunde blot Drikkeriet blive udelukket, vilde der ikke komme saa mange, som der gør. De fleste Sygdomme baade hos Mænd og Kvinder stammer fra Drikkeri og hos Børnene fra Foreldrenes Drukkenskab.“

Mere og mere hedder det i Beretningen, nødes Søstre til at tage Kampen op mod denne Plage. En Søster, som arbejder i Menighedsplejen fortæller:

„Jeg har nu i to Maaneder haft en stakkels drilfældig Kone. Hun er Enke og har 4 Børn hos sig. Hun faar 5 Kr. om Ugen til Føden; derfor køber jeg ind, sørger for dem helt, — og saa kan hun endda skaffe sig Brændevin; i min Fraværelse sender hun de smaa ud at tigge, truer dem til at hente Giften (saaledes kalder jeg det). To Gange har Amtet nægtet at tage Børnene fra hende; det er en stor Synd. De smaa gaar helt til Grunde; om jeg saa skulde gaa fra Dør til Dør for at skaffe de Penge, naar blot de 4 Børn kunde komme paa Børnehjem og Moderen paa Fattiggård.“

En anden beretter om en seksaars Dreng:

En Mand, der boede i samme Hus, som Drengens Foreldre, plejede at kalde ham ind til sig, naar han kom fra Asylet, og gav ham den afskyelige Drik (o: Brændevin). Jeg søgte nu, saa godt jeg formaade, at vise Barnet nogle af Brændevinets onde og grimme Virkninger, og saa sagde jeg tilsidst, at naar Manden næste Gang bød ham Brændevin, saa maatte han sige, at Søster sagde, det maatte han ikke drikke; for det gjorde ham til et Svin. Næste Morgen kom Drengen og fortalte mig, at nu havde han bragt min Hilsen. Manden havde svaret, at jeg havde Ret, og har siden ikke fristet Drengen. . . . En Dag fortalte nogle af Børnene mig, at de Aftenen forud havde set en Mand, der blev smidt op bag i en Vogn. Han var fuld. Men saa begyndte den ene efter den anden at fortælle: „Min Fader drikker sig ogsaa fuld“, og „min Broder drikker sig fuld“. Det er frygteligt, at de stakkels uskyldige smaa skal se saadant! . . .

Af Beretningen om Statens Lærerkursus i Læreaaret 1901—02 ses det, at Kursuset til Uddannelse af Skolekøkkenlærere er indgaaet som Led i det 6aarsige Lærerkursus, medens det tidligere kun var paa 4 Maaneder; derved er opnaaet, at Skolekøkkenlærere Kursuset er blevet noget udvidet, fremfor alt dog, at dette Kursus, der tidligere var altfor sammentrængt og derfor let kunde volde Overanstrengelse, nu er fordelt paa længere Tid.

Deltagernes Tal var 15, af hvilke 3 havde Stipendium, hver 300 Kr. Der undervistes i Kemi, Fysiologi, Næringsmiddelære (Eline Hansen), og holdtes Foredrag om Skolekøkken-Metodik samt Baktepædagogik og Næringsmidlerne; desuden i Køkkenarbejde (Karen Blicher) og Sygepleje (Fru D. Leth). Eleverne havde Lejlighed til 1 Gang ugentlig at overvære 1 Forevisningstime og 1 praktisk Lektion paa Kommuneskolen ved Østre Gasværk, hvor Undervisningen er ledet af Eline Hansen, og til i N. Zahles Seminariskole en Gang ugentlig at se 1 Forevisningstime i Forbindelse med Teoriundervisning og 1 praktisk Lektion paa 3 Timer (Eline Hansen). Denne sidste Undervisning blev efter 3 Maaneders Forløb givet af Eleverne efter Tur og under Censur.

Det fremgaar af Cordt Traps pressestatistiske Undersøgelser i Nationalok. Tidsskrift, at der hos os ved Redaktion og Ekspedition er beskæftiget 840 Mænd og 177 Kvinder, af hvilke 442 Mænd og 22 Kvinder, er knyttet til Redaktion og 123 Mænd og 112 Kvinder til Ekspeditionen. Kvindene tæller altsaa kun lidt til i det samlede Redaktionspersonale, medens de derimod deler Ekspeditionen omtrent lige- ligt med Mændene.

I Tidsskrift for Sygepleje fortælls, at Lørdag den 4. Oktober vendte Frk. Dora Hempel den ene af de til Færøerne udsendte Sygeplejersker, tilbage her til Byen. Frk. Hempel lod til at være meget tilfreds med sin Rejse, idet hun følte, at hun virkelig havde gjort Nytte, skønt hun ikke havde set meget til Koppepatienterne. Epidemien indskrænkede sig til de 6 forefaldne Tilfælde, og disse 6 Patienter fandtes isolerede i Thorshavns Sygehus, hvor de blev overgivet til Frk. Heysses Varetægt. Imidlertid blev der Brug for Frk. Hempel andet Steds; der var en stadig opdukkende Tyfus-epidemi rundt om paa Øerne og ingen til at pleje Patienterne; Frk. Hempel sendtes derfor til Øen Midvaag; der ligger en halv Mil fra Strømsø og overtog her Plejen af 4 Tyfuspatienter, der var installeret i et lille Hus, hvis Beboere var bragt til Sygehuset i Thorshavn. Patienterne, der blev tilset af en Læge fra Thorshavn, kom alle godt over Sygdommen, og var fulde af Taknemmelighed og Glæde over deres Plejerske, ligesom ogsaa den øvrige Befolkning paa Øen syntes at være glad ved at have en Kvinde iblandt dem, der kunde række dem en hjælpende Haand og give et godt Raad i Sygdomstilfælde.